

juk, borszeszben és bizonyos olajfélékben oldható. A borostyánkő-oldatnak eme alkalmazását Amerikában már néhány évvel ezelőtt igen jó sikerrel hozták be villanyos gépeiknél.

Uti-jegyzetek.

Liszka Gusztáv, m. k. bányaiskolai tanártól.

(Rajzzal a 2. és 3. táblán.)

(Vége.)

VII. Dobsina. Kobált Nikel bányák. Dobsina város a Sajó partja mellett Gömör megyének egyik legnevezetesebb bányahelye. Területén különféle bányászat üzemel, u. m. kobalt, nikelre, vásra, rézre és higanyra. Legkiterjedtebb a vasérc-bányászat; nagyobbára barna vaskövet és ankerites pátvaskövet fejtenek. Legnevezetesebb és legjövődelmesebb a kobált és nikel kiaknázása, mely érc a gabbro kitörési kőzetben több szakadvány éren fordulnak elő.

A Dobsina vidéki kőszén- és dévon korszakbeli palák gabbro és serpentin kőzet által vannak bizonyos pontokon keresztül törve. A serpentin gránátokat visz. A gabbro tömzsben jönnek elő, a kobált-érek szabálytalan alakban, a zöldpalákban soha sem, a miért is ezen palákat Dobsina vidékén hióbpaláknak nevezik. A mint fentebb említém, épen a Zemberg-bányán, hol Sárkány Miksa igazgató és bányatulajdonos úr vezetett, volt alkalmam látni, hogy a kobáltvitel nincsen mindig a gabbrohoz kötve, hanem gyakran által megy a gabbro nyugvó chlórites palákba is, azoknak rétegei között egyes fészkeket képezve.

Legnevezetesebb a Zemberg-bánya, mely egy magántársulaté. — A kobalt-nikel-érc ezen bányán három szakadványon jön elő. A nyerés tárgyát képező érc mondhatni tökéletes vegyület, melyben a nikeltartalom mindig nagyobb mint a kobálté. Legdúsabb kobált-éreknek azok tartatnak, melyekben 8—19% kobált és 17% nikelt van — míg a nikelt-érek csak 4% kobáltot és 22% nikelt adnak.

A zembergi telérek tárnákkal vannak megnyitva. A tárnák egymás alatt mintegy 12 ölnyi függőleges magasságban következnek. Nevezetesebb József, Mátyás, Pál, János, Sámuel, Frigyes és Károly.

A gabbro tetején hatalmas pátvaskő-telepek nyugszanak, melyek a külről lefejtetnek. Legneve-

zetesebb kőbányák: Boros, Károly, Mihály, Amália és Ágoston.

Egyébiránt a kobált-nikelérc fejtés üzeme valami különösét nem tüntet elő.

Az északi-telér csoportban vannak még a Mária, Tivadar, Vilma és Angelika-bányák telepítve, melyek közül az első hajdan igen dús volt s jelenleg is fizeti magát, a másodikán már szinte akadtak ércnyomaira, a két utolsó azonban mind ekkoráig meddő állapotban maradt.

A gabbro déli szélén szintén előfordul néhány érc-rés, melyben az Isten-segítség-, József- és Goldschmids-Landle-bányák kisebb nagyobb sikerrel vájatnak.

Az érc a bányából kiszállítván, a hánycsatornán a meddőtől elválasztatik, körülbelül 2 köbhüvelyknyi nagyságú darabokra töretik, s azután egy külön kamrában őriztetik, míg vevőre nem akad. A kereskedésbe hordócskába csomagolva kerül, a mi szükséges is, mivel közönségesen és nagyobb része Angolországba szállítatik.

Ott létemkor az érc mázsáját 80 arany forinttal fizették.

Az évi termelés kedvező körülmények között 1000 mázsáig emelkedhetik.

A munkások átlagos napi keresete 60—70 kr.

Jégbarlang. 1870-ik év óta Dobsina városának nevezetességei mondhatni egy világhírűvel szaporodtak meg. Ez az éleskő melletti nagyszerű jégbarlang, melyet Dr. Krenner Sándor, magyar nemzeti muzeumi őr, a m. kir. természettudományi társulat megbízásából 1874-ben igen szépen és terjedelmesen leírt s melynek alakzatait nagyobb részt lerajzolta.

Krenner úr mindent elmondott ezen valóban világnevezetességű jégbarlangról — én csak geológiai szempontból bátorodom felőle nézetemet kifejezni.

A barlang ősi mészkőben, valószínűleg kőszén vagy triász-korbeli mészkőben van.

Hogy az üregnek, mely bizonyos pontokon igen nagy méreteket vesz fel, a víz hatása által kellett évezredek hosszú során át képezetnie, arról senki sem fog kételkedni. A képződésnek, vagy is a víz vízbefolyásának azonban felülről és folytonosan kellett tartani, hogy a különben tömött szilárd mészkövet annyira kinyalhasa, s még egy része az élenkői vendéglő melletti forrásnál, mely a barlang alsó szájának tartatik, s mely legalább is 100 öllel mélyebben fekszik a bejáró szájánál, más része a mészkő réseiben vezetett el s valószínűleg más ponton jött napvilágra.

Ezekből az következik, hogy a göllnitzi völgy-

nek a barlang képződési korában, vagy a straceni völgyben, vagy még lejjebb a Szepességen el kellett torlaszolni lenni, s a vízállásnak a jégbarlang tájékán magasabbnak mint a barlang bejárónak helyzete, hogy abba a víz befolyhasson s a barlangot alkothassa. Az első vízugár mindenesetre csak csekélyebb mérvű részbe lövelhetett a bejárónál s kerülhetett ki a vendéglő melletti forrásnál. Mihegyest azonban az első út meg volt, a víz tovább hatott s részint mechanice, részint vegyiuton megteremtette a mai barlang szirt falait.

A barlang ily módoni keletkezésére nyilvánított nézetem talán ellenzésre talál; de énrészemről nem fogadhatom el, hogy a barlang csupán csak csapadék-vagy is esővizek hatása folytán keletkezhetett volna.

Az esővizek a barlangbeli réteges jég alkatasára szolgáltatnak alkalmat; a jég pedig az alsó és felső barlang nyílásokon be és ki áramló lég alacsony hőfoka folytán képződött.

Ugyancsak a barlang tájékán több időközi forrás (intermittir, Quellen) és dolina (horpadás) is észlelhető.

VIII. Salgó-Tarján, kirándulásom végpont-

ja volt. Szerencsétlenségemre nem találtam hon az igazgató főtitkár urat s a hon talált bányamérnök úrtól a bányadalom jellemzésére szükséges adatokat, a mennyiben azok állítólag az üzem titkát képezik, meg nem szerezhettem.

A tulajdonképi salgó-tarjáni szén-telepet az Emma-aknán szemléltem meg; tüzetesen bejártam a szőrösi bányákat, hol a telep vastagsága majdnem 8–10 láb. A lefejtés pászta-szerű (Strebbau).

A termelés évenként, csak a salgó-tarjáni kőszénbánya társulatnál, kereslet esetében, 8,000,000 mázsáig fokozható.

Salgó-Tarjánban különös gond van fordítva a munkások ügyére. Egy külön telepen laknak — minden család külön lakosztálylyal és kerttel bírván. Van külön, házilag kezelt eleségtár, vendéglő, hol az ételek és italok az igazgatóság által megszabott áron szolgáltatnak ki s azok minőségét az igazgatóság ellenőrzi; van takarékpénztárjak — társulások, iskolájuk és a vallás felekezet szerint lelki atyjuk.

820. Gichtenmesser.	Adagállás mérő.
Gichtenwechsel.	Adagváltás.
Gichtenwecker.	Adagintó.
Gichtfiamme.	Torokláng.
Gichtgas.	Torokgáz.
825. Gichtgasentziehung.	Torokgázlevezetés.
Gichtgasfang.	Torokgázfogó.
Gichtgemäss.	Adagszerű.
Gichtgemäss vorgehen.	Adagszerűen eljárni.
Gichthund.	Gichtwagen.
830. Gichtlauf.	Adagsülle.
Gichtmaass.	Torokjáró.
Gichtmauer.	Adagmérték.
Gichtmantel).	Torokfal. ²⁾
Gichtrauch.	Torokfüst.
Gichtschwamm.	Tutia.
835. Gichtung.	Torokgomba. Tutia.
Begichtung.	Töltés.
Gichtthurm.	Adagszállító.
Gichtaufzug.	Adagsülle.
Gichtwagen.	Adagsülle.
Giessbuckel.	Giesblech.
Giessen ein Metall.	Öntőminta.
840. Giesser.	Önteni.
Giesserei.	Öntő.
Giessform.	Öntőmű.
Giesskelle.	Öntőminta.
Giesslöffel.	Öntőkánál.
Giftgang.	Öntőkánál.
845. Giftmehl.	Füstesatorna.
Giftkrug.	Poralakú arsenessav.
(Destillations retorte).	Göreb.
Glasglanz.	Üvegfény.
Glasmachen	Üvegcsítés
(der ar-senigen Säure).	

²⁾ Torokkeret, torokkémény, torokvéd.

Giftstein	(weisses Ar-senglas).	Fehér arzénüveg. Üvegcsített arzénessav.
850. Giftthurm.		Füsttorony.
Glanz.		Fény.
Glanzlos.		Fénytelen.
Glasiren.	(emailiren).	Zománcozni.
Glasur.		Zománc.
855. Glatträdeln.		Simánszélézni (P).
Glatträdelung.		Simánszélézés (P).
Glätte.	Bleiglätte.	Mázag (ólommázag).
Gelbe Glätte	(Silberglätte).	Sárgamázag.
Stückenglätte.		Darabos mázag.
860. Grüneglätte.		Zöld mázag.
Rothe-glätte.		Veres mázag.
Schuppenglätte.		Pikelyes mázag.
Glättfassel.		Mázagbödön.
Glättfrischen.		Mázagfrissítés.
865. Glättfrischschlake.		Mázagfrissítésbeli salak.
Glättgasse.		Mázag folyóka.
Glättloch.		Kezelőnyílás az üzőhődön.
Glätthaken.		Kajmó.
Glättmeissel.		Véső.
870. Gleichen.		Egyengetni.
Gleichförmig.		Egyenletes.
Glimmerkupfer.		Csillámréz.
Glocke bei Gichtgas apparaten.		Kupak.
Glockenmetall.		Harangfém.
Glühen.		Izzítani, tüzesíteni.
875. Glühend.		Izzó.
Glühfeuer.		Izzóttűz.
Glühhitze.		Izzóhő, izzás.
Glühofen.		Izzító pest, izzító.
Glühspan.	Hammerschlag.	Sziporka.